

Český model
amerického kongresu

Konflikt v Jihočínském moři

Zpráva Výzkumné služby Kongresu

Petr Louda

UNIVERZITA
KARLOVA

Úvod

Konflikt v Jihočínském moři je jedním z vážných konfliktů dnešního světa. Někteří politici a novináři¹ ho dokonce považují za rozpor, který by mohl vést v poměrně krátké době k válce s nedozírnými následky – jedná se zde nejen o ekonomický, ale i o mocenský konflikt, ve kterém je zainteresováno i USA, a to především jako protiváha k vlivu Čínské lidové republiky.

Čína, Vietnam, Brunej, Taiwan, Malajsie a Filipíny vznášejí své územní nároky v oblasti Jihočínského moře, které jsou zdrojem konfliktů mezi jednotlivými státy. Předmětem konfliktu jsou především ekonomicky podstatné části moře (tedy ty s nalezišti zemního plynu a ropy) a strategicky významná místa (Paracelské ostrovy, Spratleyho ostrovy, mělčina Scarborough).

1. Jihočínské moře a jeho význam

Jihočínské moře je část Tichého oceánu o rozloze přibližně 3,5 milionů km². Jeho součástí je mnoho ostrovů či zátok, mezi nimiž se za nejvýznamnější dají označit Paracelské ostrovy a Spratleyho ostrovy. Území tohoto moře je rozděleno mezi několik států, konkrétně Brunej, Vietnam, Čínskou lidovou republiku, Taiwan, Malajsi, Filipíny, Kambodžu, Thajsko a Indonésii.² Jedná se o strategické území, které je významné z hlediska mezinárodního obchodu. Až jedna třetina celosvětové námořní dopravy³ je vedena oblastí Jihočínského moře, což z něj činí jeden z nejvýznamnějších dopravních uzlů světa. Množství ropy, které je převáženo do východní Asie právě přes Jihočínské moře, je třikrát větší⁴ než množství, které projde Suezským průplavem, a patnáctkrát větší než u Panamského průplavu. Navíc podle odhadů amerického Úřadu pro energetické informace⁵ (EIA) se v prostoru moře nachází až 11 miliard barelů dosud nevytěžené ropy a 5,4 bilionu m³ zemního plynu. Podle údajů Rady pro mezinárodní vztahy (*Council on Foreign Relations*, dále jen CFR) tímto územím projde přes 5,3 miliard USD za rok,⁶ což je kapitál získaný pouze z obchodu, přičemž Spojené státy se na této částce podílí přibližně 1,2 miliardami USD. V oblasti Jihočínského moře je mnoho míst, která slouží k rybolovu, což je v tamním regionu nejen velmi důležitý zdroj potravin, ale také významný zdroj příjmů z obchodu.

¹ *The Independent*, 2017.

² *Lowy Institute For International Policy: South China Sea*, 2017.

³ *Voice of America: Conflict and Diplomacy on the High Seas*.

⁴ *The National Interest*, 2016.

⁵ EIA, 2013.

⁶ *Council on Foreign Relations*, 2012.

2. Příčiny konfliktu

Podle Úmluvy OSN o mořském právu⁷ (dále jen Úmluva) je výlučná ekonomická zóna (dále jen VEZ) definována jako „oblast nacházející se za pobřežním mořem a k němu přilehlá, která podléhá zvláštnímu právnímu režimu stanovenému v Části V Úmluvy, podle něhož se práva a jurisdikce pobřežního státu a práva a svobody jiných států řídí podle příslušných ustanovení této Úmluvy.“ Rozloha VEZ⁸ je definována následovně: „Výlučná ekonomická zóna nesmí být širší než 200 námořních mil od základních linií, od nichž se měří šíře pobřežního moře.“ Tuto zónu si legislativně vymezuje v rámci Úmluvy každý stát sám, ale musí přitom dbát na práva ostatních států, jichž se Úmluva také týká. Rozsah VEZ stanovený Úmluvou neplatí v případě, že zde hraje roli historický kontext. Stát si smí nárokovat území přesahující limity stanovené Úmluvou, má-li pro to pádné důvody a opodstatnění. V Úmluvě je mimo jiné dále vymezeno, k čemu VEZ slouží a jaká práva a povinnosti států z ní vyplývají.

Velkou roli v tomto konfliktu hraje pevninská Čína. V roce 1947⁹ byla poprvé vytvořena a doslova načrtnuta čárkovaná linie (tzv. Nine-Dashed Line) s jedenácti čárkami, kterými si Čína nárokovala přibližně 90 % území Jihočínského moře. Po vzniku Úmluvy OSN o mořském právu se tato linie dostala do rozporu s výlučnými ekonomickými zónami nově vznikajících států. V roce 1953 byly odstraněny dvě čárky z území Tonkinského zálivu po dohodě s Vietnamem, nicméně devět jich stále zůstalo. Touto linií si Čína sice vymezila své územní nároky, nicméně dodnes neexistuje z čínské strany žádné písemné opodstatnění tvaru této čáry a ani přesná formulace toho, jaká území si přesně nárokuje.

Nicméně dochází k tomu, že v některých místech se tyto zóny (Nine-Dashed Line a VEZ) protínají, což vede k vzájemným konfliktům.¹⁰

⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace Spojených národů o mořském právu č. 240/1996 Sb., část V.

⁸ Tamtéž.

⁹ *International Crisis Group*, 2016.

¹⁰ Pozn. Úmluva OSN stanovuje i „teritoriální“ a „přilehlé“ zóny, které ale nejsou předmětem sporu daných šesti států.

3. Historie a vývoj konfliktu

3.1. Období dekolonizace a poválečného uspořádání

Nejprve je třeba zmínit období dekolonizace,¹¹ kterým všechny roztržky začaly. Před ní byla oblast Jihočínského moře pod vlivem Velké Británie, Francie, USA (díky anexi Filipín v roce 1898) a Japonska (kvůli počátku okupace Taiwanu v roce 1895). Už před druhou světovou válkou byly Paracelské a Spratleyho ostrovy nejspornější částí Jihočínského moře, nicméně žádná ze zúčastněných stran se aktivně neangažovala v posílení svého vlivu v tamější oblasti. Teprve po konci války¹² v roce 1946 osídlila Čína některá území Spratleyho ostrovů a k tomu také Woodyho ostrov, součást Paracelských ostrovů. Vietnam, který zamýšlel to samé, nakonec obsadil pouze Pattle Island, jeden z hlavních ostrovů Paracelského souostroví.

Porážka Japonska po druhé světové válce otevřela cestu k postupné dekolonizaci, a tedy i ke vznesení nároků ze strany několika nově vzniklých států především na území Spratleyho ostrovů. Postupně začaly územní nároky jednotlivých států přibývat¹³ a dostávat se vzájemně do konfliktních pozic, a to především s Čínou a její „Nine-Dashed Line“.

3.2. 70. léta 20. století

Velký zlom nastal na počátku 70. let 20. století, když Hospodářská a sociální komise pro Asii a Tichomoří OSN (ESCAP) vydala prohlášení, ve kterém byly zmínky o možném výskytu ropy a zemního plynu v oblasti Jihočínského moře. Zatímco Čína začala postupně obsazovat klíčové ostrovy na území celého moře, Filipíny¹⁴ prohlásily Spratleyho ostrovy za „res nullius“, tedy zemi nikoho, a to společně s prohlášením, že mají právo ostrovy osidlovat a hospodařit na nich stejně jako všechny ostatní státy. V roce 1978 bylo toto území ale prohlášeno za nedílnou součást filipínského území.

Zapojil se i Jižní Vietnam, který začal obsazovat Paracelské ostrovy, což vedlo i k prvnímu ozbrojenému konfliktu v otázce vlivu v Jihočínském moři.¹⁵ V roce 1974 proběhla mezi Čínou a Vietnamem bitva o Paracelské ostrovy, z níž vzešla vítězně Čína. Vietnam se přemístil na

¹¹ TØNNESSON, 2001.

¹² Lawfare, 2015.

¹³ TØNNESSON, 2001.

¹⁴ Kingdom of Colonia St John: Information Services.

¹⁵ YOSHIHARA, Toshi.

území, která v té době stále nebyla Čínou okupována. Obsazení Paracelských ostrovů Čínou vyvolalo ve Vietnamu protičínské protesty a nepokoje.

3.3. 80. a 90. léta 20. století

V roce 1982 byla v Montague Bay přijata Úmluva, která dala možnost dalším státům vznést faktické nároky na určitá území v rámci svých VEZ. V roce 1988 došlo k dalšímu vojenskému konfliktu mezi Čínou a Vietnamem, tentokrát na území Spratleyho ostrovů, kde Čína potopila 3 vietnamské lodě.

Dalším mezníkem ve vývoji konfliktu je rok 1992, kdy byl v Číně¹⁶ prosazen „Zákon o teritoriálních vodách a jejich přilehlých zónách“. Tímto zákonem bylo celé území „Nine-Dashed Line“ prohlášeno za výhradní území Čínské lidové republiky. Tento zákon šel naprosto proti principům Úmluvy, přičemž paradoxní je i fakt, že roku 1996 Čína Úmluvu ratifikovala.

Rok 1995 zaznamenal ochlazení sino-filipínských vztahů, a to kvůli konfliktu u Mischief Reef na území Spatleyho ostrovů.¹⁷ Čína začala na tomto území stavět předsunutě základny, tvrdíc, že se jedná pouze o budovy určené pro ochranu rybářů v tamější oblasti. To vyvolalo bouřlivou reakci ze strany Filipín a došlo k hodinové potyčce, při které došlo k „přestřelce“ tří čínských lodí a jedné filipínské.¹⁸ Jelikož Filipíny byly už v té době tradičním spojencem USA, došlo ještě v tom samém roce ke společnému vojenskému cvičení na území Filipín. Filipíny i USA ale odmítají, že by toto cvičení bylo jakýmkoliv způsobem spojeno s konfliktem u Mischief Reef.

3.4. Nejnovější vývoj a současný vývoj

V roce 2002 bylo dosaženo první multilaterální dohody mezi zainteresovanými státy pomocí Deklarace o způsobech chování v Jihočínském moři (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea) v rámci organizace ASEAN.¹⁹ Prakticky se jedná o dokument, ve kterém podepsané státy prohlašují, že se zdrží jakýchkoliv agresivních konfliktů v rámci Jihočínského moře a všech kroků, které by mohly vést k dalším konfliktům a komplikacím mezi jednotlivými státy v rámci Jihočínského moře. Čínská lidová republika toto ale nedodržela a během několika let spustila další ofenzívu s cílem získat pro sebe strategická území především na Spratleyho ostrovech. V roce 2007 čínská hlídkovací loď zasáhla a potopila vietnamskou rybářskou loď, přestože se měla údajně nacházet ve vietnamské VEZ.

¹⁶ *World Affairs Journal*, 2013.

¹⁷ MEYER, 1996.

¹⁸ *Council on Foreign Relations*, 2012.

¹⁹ ASEAN, 2002.

Roku 2009 došlo ze strany Vietnamu a Malajsie k podání společného návrhu Komisi pro hranice kontinentálního šelfu²⁰ týkajícího se jejich VEZ, konkrétněji jejich rozšíření za linii 200 mil od pobřeží za účelem získání jižních částí Jihočínského moře. To ale pobouřilo Čínu, Filipíny a Brunej, jelikož návrh zahrnoval i území, která si nárokovali.

Rok 2013 byl podstatným krokem k řešení otázky územních nároků. Filipíny podaly po obsazení mělčiny Scarborough²¹ komunistickou Čínou žalobu k mezinárodnímu tribunálu v Haagu. Ta se týkala především „Nine-Dashed Line“, kdy Filipíny žádaly, aby byl čínský nárok na toto území označen jako neopodstatněný a v rozporu s Úmluvou a mezinárodními právy. Tribunál se usnesl na tom, že jakékoliv historicky opodstatněné územní nároky Číny byly „uhašeny“ ratifikací Úmluvy. Navíc označil některá území, která Čína vydávala za ostrovy, za vyvýšeniny vzniklé při odlivu a skály, a tedy nad nimi Čína nemůže mít výhradní kontrolu v rámci své VEZ a už vůbec ne v rámci „Nine-Dashed Line“. Proto byly jakékoliv aktivity na území filipínské VEZ označeny jako nezákonné. Za všechny uvedl tribunál jako příklad Mischief Reef, kde Čína zbudovala přístavací dráhu pro bojové letouny a přístaviště, a které bylo označeno za území Filipín. I přes rozhodnutí tribunálu se Čína odmítá stáhnout z ostrovů a stále tvrdí, že území „Nine-Dashed Line“ je jejím svrchovaným územím založeným na historickém vlastnictví.

V roce 2014 došlo k dalšímu konfliktu mezi Čínou a Vietnamem.²² Čína zavedla ropný vrt do země vzdálené zhruba 120 námořních mil od vietnamského pobřeží a 17 námořních mil od jednoho ze sporných Paracelských ostrovů. Došlo ke konfliktu vietnamských a čínských lodí, přičemž byla potopena jedna vietnamská rybářská loď. To znovu vedlo k anti-čínským protestům ze strany Vietnamu.

4. Opodstatnění územních požadavků

První důvod, který je základem rozkolů mezi Čínou, Vietnamem a Filipínami, předchází vytvoření Úmluvy. Zakládá se na mezinárodním právu²³ a její zásadě „*nepřetržitého a faktického obývání a užívání*“ sporného území, podle kterého dané území (v tomto případě především ostrovy) prakticky náleží tomu státu, jehož obyvatelé na daném území *de facto* sídlí po určitou delší dobu, případně obyvatelé státu sídlili na daném území po delší dobu někdy v minulosti. Právě na základě tohoto práva vznikaly vojenské konflikty mezi výše zmíněnými státy, kdy se tyto státy snažily o faktické obývání nárokových území za účelem mezinárodního uznání územních nároků.

²⁰ Pozn. tato komise byla vytvořena na základě Úmluvy.

²¹ *The New York Times*, 2016.

²² *Lowy Institute For International Policy: South China Sea*, 2017.

²³ *LawTeacher: South China Sea Disputes and Resolution*, 2013.

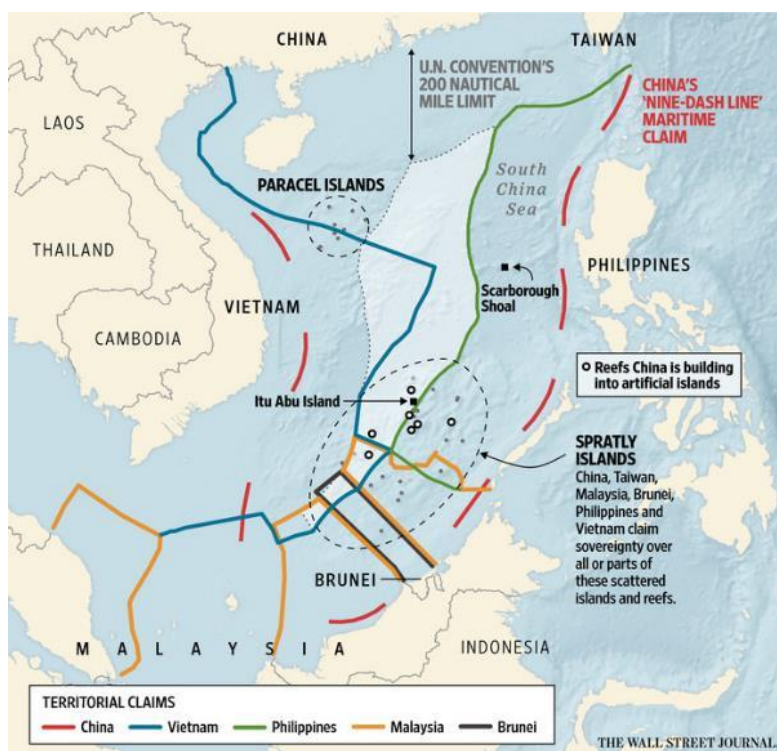
Druhým důvodem, a to neméně významným, díky němuž vznikly i nároky Bruneje, Malajsie a Taiwanu, je již zmíněná Úmluva a zavedení VEZ a povinností s nimi spojených. Právě prolínání jednotlivých zón společně s protnutím Čínou vymezené „Nine-Dashed Line“ je zdrojem konfliktů mezi všemi šesti státy. Důležitý je ale i fakt, že do území, které se dá v rámci VEZ vymezit, nepatří vyvýšeniny vzniklé při odlivu nebo skály, a proto není možné si je nárokovat.²⁴ Z toho důvodu především Čína podniká kroky k tomu, aby uměle rozšířila vyvýšeniny a skály tak, aby mohly být považovány za ostrovy. V rámci rozšiřování buduje na těchto územích vojenské základny, přístaviště a podobné útvary.

Třetím, a to nejspíše nejaktuálnějším důvodem, je strategická pozice Jihočínského moře z vojenského a ekonomického hlediska. Roli hraje také nacionální postoj jednotlivých států, který příkládá Jihočínskému moři jistou historickou, a tedy i symbolickou hodnotu. Probíhají zde i zásadní spory o rybářská práva v těchto oblastech.

²⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace Spojených národů o mořském právu č. 240/1996 Sb.

5. Územní nároky jednotlivých států

Obrázek 1: Územní požadavky států

5.1. Čínská lidová republika

Čínská vláda staví územní požadavky na historii tamější oblasti. Konkrétněji je opírá o tvrzení, že Paracelské a Spratleyho ostrovy byly objeveny Číňany, a proto jim náleží.²⁵ Čína se dokonce angažuje v archeologických průzkumech, které mají dokázat, že na těchto ostrovech byla čínská kultura už za dob starověku.

Čínská vláda si nárokuje veškerá území v rámci „Nine-Dashed Line“, a tedy i celé Paracelské a Spratleyho ostrovy; z 230 územních celků v rámci Spratleyho ostrovů si nárokuje všechny, ale fakticky jich ovládá pouze 8. Paracelské ostrovy ovládá od roku 1974 po bitvě s Vietnamem jako celek. V současnosti se snaží o budování umělých ostrovů v celé oblasti a o rozšiřování těch částí, které byly tribunálem označeny jako „ne-ostrovy“, a to za účelem kontroly tamějších oblastí. Na ostrovech staví přístavací dráhy, přístaviště pro bitevní

²⁵ Lowy Institute For International Policy: South China Sea, 2017.

lodě apod. Stavební aktivita na těchto ostrovech má podpořit jejich prohlášení za ostrovy v souvislosti s Úmluvou. Přestože již bylo v historii několikrát rozhodnuto proti čínským územním nárokům, Čína odmítá ustoupit.

5.2. Vietnam

Vietnam také opírá své územní nároky především o historii. Paradoxní je, že se též podílí na archeologických výzkumech v oblasti sporných území. Podle informací z Vietnamu se pak na ostrovech nenalézají znaky čínské, nýbrž starověké vietnamské kultury.

Nároky vznáší na celé území Paracelských ostrovů. Dále si nárokuje všech 230 částí Spratleyho souostroví, přičemž fakticky ovládá 27 z nich. V době soudního procesu v Haagu podpořilo filipínský návrh, ale pouze v těch částech, které se přímo netýkaly Spratleyho ostrovů. Důležitou částí vietnamských požadavků je i mezinárodní uznání jeho vymezené VEZ, především z čínské strany.

5.3. Filipíny

Filipíny se snaží nároky na sporná území obhájit tím, že spadají do území jejich kontinentálního šelfu a zároveň VEZ. Na rozdíl od předchozích si nárokuje pouze 53 částí Spratleyho ostrovů, z čehož fakticky ovládá 7. Kromě Spratleyho ostrovů si nenárokuje žádná jiná území mimo svou vymezenou VEZ. S Čínou probíhá spor o mělčinu Scarborough, která je sice ve výlučné ekonomické zóně Filipín, ale je stále Čínou okupována. Na tomto území se stále nachází vojenské složky pevninské Číny.

5.4. Malajsie

Malajsijské územní nároky vychází výhradně z její VEZ a hranic kontinentálního šelfu. Nárokuje si pouze ty části Spratleyho ostrovů, které do nich spadají – celkem tedy 12 částí, fakticky jich ovládá 5. Jedná se především o sporná území mezi Čínou, Filipíny a Vietnamem.

5.5. Brunej

Brunej je v tomto sporu specifická tím, že se opírá pouze o Úmluvu, a tedy svou VEZ. Vznáší nároky na poměrně malé území v rámci její VEZ, přičemž jako jediný ze šesti států nepožaduje žádnou část Spratleyho ostrovů. Dostává se především do konfliktu s Čínou a „Nine-Dashed Line“.

5.6. Taiwan

Co se Taiwanu týče, nárokuje si naprosto totožná území jako pevninská Čína (vzhledem k historickému pozadí), tedy vše v „Nine-Dashed Line“, ale na rozdíl od ní nepodniká žádné aktivní kroky k obsazování jednotlivých území. Fakticky ovládá pouze jeden ostrov ze Spratleyho ostrovů, a to ten největší. S Čínou taky na diplomatické půdě soupeří o Prataske ostrovy v severovýchodní části Jihočínského moře.

6. Současný postoj USA

Základem současného postoje Spojených států v tomto konfliktu je řešení mírovou cestou, a to na základě mezinárodního práva.²⁶ USA neuznává „Nine-Dashed Line“ jako legitimní vymezení územních nároků Čínou. Zatímco ta se spoléhá na jakýsi mix historických práv a zákonných podkladů, ostatní státy dokázaly podle USA své nároky alespoň částečně opodstatnit, a to jak na základě svých vlastních hranic, tak na základě Úmluvy. Základem veškerého jednání je pro USA především mezinárodní právo.

V zájmu USA je též zachování práva volného proplutí, které je stěžejní pro mezinárodní obchod. Pokud by konflikt dospěl do takového stadia, kdy by bylo nemožné, ne-li přímo nebezpečné proplout Jihočínským mořem, mělo by to obrovský dopad na ekonomiku, a to nejen tamních oblastí, ale také USA.²⁷ Jak již bylo zmíněno, právě Spojené státy se podílí na zisku z obchodu v oblasti Jihočínského moře opravdu podstatnou částkou. Navíc by přeměrování dopravy způsobilo obrovské zvýšení nákladů na přepravu a pojištění lodí, což je nežádoucí.

Oficiálně není USA na žádné straně v daném sporu, nepodporuje územní nároky jednoho státu na úkor druhého. Na druhou stranu se USA zavázaly k pozitivní odpovědi v případě, že by některý ze spojenců nebo tzv. „strategických partnerů“ USA požádal o posílení hlídek a vojenské přítomnosti na jejich území a VEZ. Mezi takové státy patří především Filipíny (už od roku 1951), Indonésie, Vietnam a Malajsie.

Důležitým faktorem je udržení stability a aliancí. Menší státy vzhlíží k USA jako k velmoci garantující a zajišťující volný obchod a bezpečí v oblasti Jihočínského moře. Většina států vidí vojenskou přítomnost USA jako nezbytnou k zajištění jednání bez hrozby výhrůžek. Pokud by USA ztratilo tuto výsadní pozici, mělo by to dopad především na vliv Číny, který by se tak několikanásobně zvýšil.

²⁶ Council on Foreign Relations, 2012.

²⁷ MCDEVITT, 2014.

Přestože USA nesouhlasí s postojem Číny v této oblasti, je pro ni naprosto klíčové zachování stability sino-amerických vztahů. Spojené státy si nemohou dovolit ohrožení těchto vztahů, především v zájmu řešení dalších problémů na mezinárodní půdě.

7. Možná řešení

7.1. Užší vojenská spolupráce

V tomto případě se myslí především spolupráce s Filipíny, se kterými má USA již dlouhá léta spojeneckou smlouvu. V zájmu udržení rovnováhy sil v Jihočínském moři může USA podpořit Filipíny zbraněmi, loděmi, uspořádáním vojenských cvičení či finančními prostředky. To samé lze udělat i v případě Vietnamu či Taiwanu, se kterými má USA poměrně vřelé vztahy. Ale musí být zváženo, zda by tyto kroky nevedly k provokaci ze strany Číny, případně ostatních aktérů v Jihočínském moři. Nesmí se zapomínat na to, že ve skutečnosti USA oficiálně není na ničí straně.

7.2. Patroly

Už od října 2015 podnikla USA celkem 3 operace spojené s právem volného proplutí (FONOPS), které měly ověřit to, jak se k tomuto právu staví jednotlivé státy v nejspornějších oblastech Jihočínského moře, a to především Čína.²⁸ První proběhla v oblasti Spratleyho ostrovů, druhá u Triton Island v oblasti Paracelských ostrovů a poslední u Fiery Cross Reef, a to v květnu 2016. Tato „poklidná proplutí“ byla ale Čínou odsouzena jako provokace ze strany USA, protože se lodě Spojených států pohybovaly na hranici čínských teritoriálních vod.

Je možné tyto v těchto „kontrolách“ pokračovat či je nějak více podpořit, ale je jen otázkou času, kdy Pekingu dojde trpělivost, což by mohlo eskalovat v ještě závažnější konflikt. Operace FONOPS jsou ale stěžejní, protože poskytují aktuální a objektivní informace USA o stavu konfliktu, a tím pádem dávají USA i možnosti adekvátně reagovat.

7.3. Vojenská přítomnost v Jihočínském moři

Jedním z nejradiálnějších postupů by byla přímá vojenská přítomnost USA v Jihočínském moři. Opodstatněna může být zájmem o zachování a garanci práva volného proplutí pro dobro ostatních států. Lodě a posádka by mohly být umístěny po předešlé dohodě na území Filipín nebo Taiwanu. Nicméně s největší pravděpodobností by toto řešení vedlo ke sporům

²⁸ Lowy Institute For International Policy: *South China Sea*, 2017.

na diplomatické půdě, především mezi USA a Čínou. Peking by také mohl najet do moře se svými vlastními loděmi, což by dříve nebo později mohlo vést k ozbrojenému konfliktu.

V krajním případě je zde možnost uvalit embargo či jiné ekonomické (případně diplomatické) sankce vůči Číně. Výsledek by ale mohl být velmi podobný jako v případě otevřeného vojenského konfliktu. Navíc není jasné, jestli by všechny státy tento postup podpořily, vzhledem k ekonomické významnosti Číny (a to nejen v Jihočínském moři). Z hlediska ekonomiky by mohlo utrpět USA více než Čína. Řešením může být i pravý opak, tedy naprosté stažení lodí z Jihočínského moře a konec všem vojenským cvičením nebo operacím v rámci tamější oblasti.

7.4. Dosažení multilaterálních dohod s garancí USA

USA by mohlo podpořit jednání o konfliktu na mezinárodní půdě, případně podpořit řešení tohoto problému pomocí Mezinárodního tribunálu v Haagu. S největší pravděpodobností by se proti tomuto Čína ohradila. Možné je i uzavření všeobecně závazných pravidel chování (Code of Conduct) na jejichž dodržení by mohlo dohlížet právě USA. V roce 2002 byla schválena podobná listina, nicméně pouze ve formě deklarace, a tudíž není právně vynutitelná.

Podobným řešením by ale mohlo být vypracování dohody s garancí USA (např. v rámci ASEAN) která by povolila všem státům v Jihočínském moři volně využívat tamější zdroje, teritoriální vody či vzdušný prostor.

Případně by mohlo dojít k podepsání dohody, která by nad tímto územím vymezila hranice svrchovanosti (pravděpodobně s preferencí nároků ČLR), ale zároveň by umožňovala všem ostatním státům využívat tamější zdroje a zaručovala by právo volného proplutí. Stejná dohoda byla uzavřena roku 1920 v případě Špicberků, kdy suverenita připadla Norsku, ale všichni, kdo dohodu podepsali, získali právo využívat tamější zdroje. Aplikovatelnost této verze na Jihočínské moře je ale poněkud problematictější.

Mimo to by mohlo též dojít k dohodě o zavedení „horkých linek“ mezi všemi státy, kterých se konflikt týká, aby se dalo o případných problémech jednat co nejrychleji.

7.5. Nechat konfliktu volný průběh

Jedná se o jedno z řešení podporujících „status quo“ ze strany USA. Je možné vydat prohlášení o tom, že USA se nebude nijak vměšovat do záležitostí států v Jihočínském moři. Tento způsob by ale mohl velmi oslabit vliv USA v oblasti, a proto by měla Čína daleko snazší vyjednávací pozici.

7.6. Ratifikace úmluvy

Ačkoliv se USA přiklání k principům Úmluvy, a přestože se o to vláda prezidenta Obamy snažila, stále nedošlo k ratifikaci Úmluvy ze strany USA. To vede především Čínu k přesvědčení, že USA se řídí podle mezinárodních práv a úmluv jen v případě, že to vyhovuje jeho zájmům.

Podpis Úmluvy by váhu tohoto argumentu mohl snížit. Navíc by se USA mohlo přímo podílet na diskuzích ohledně VEZ a všeho, co do Úmluvy spadá, a mít tedy přímý vliv na dění v Jihočínském moři alespoň z tohoto hlediska.

7.7. Vytvoření a podpora komunikačních mechanismů

V tomto případě se mluví existence fór a organizací, které by umožňovaly přímou komunikaci mezi přímými aktéry sporu a případnými pozorovateli. Příkladem může být Námořní symposium západního Pacifiku (WPNS), které existuje od roku 1988 a jehož členy jsou Čína, USA a všechny státy ASEAN vyjma Laosu a Barmy.²⁹ V roce 2000 došlo k vytvoření dokumentu v rámci WPNS, který určuje postup při ochraně moře a způsoby vzájemné komunikace v případě, že se dostanou do kontaktu lodě nebo letouny. Nastolené mechanismy dle tohoto dokumentu ale nejsou téměř využívány a byly zastíněny průběhem pozdějších konfliktů.

Vzniklo i fórum, které má za úkol poskytnout účastníkům dostatečný prostor na to vyjádřit se a přednést své požadavky a případně dojít k nějakému přijatelnému řešení. V poslední době ale toto Fórum téměř nefunguje – neprobíhají jednání ani pokusy o to dostat se k nějakému konstruktivnímu řešení. Jeho obnovení by mělo přispět ke vzájemné spolupráci všech států, kterých se konflikt nějakým způsobem dotýká.

8. Závěr

Oblast Jihočínského moře je jednou z nejvýznamnějších oblastí světa, co se týče obchodu a rybolovu. Z toho důvodu je tato oblast konfliktní zónou mezi Čínou, Vietnamem, Brunejí, Taiwanem, Malajsií a Filipínami. Jedná se především o přístup k obchodním cestám (jedna třetina světové námořní dopravy vede přes tuto oblast), přístup ke strategickým bodům (ostrovům, mělčinám, zálivům) a v neposlední řadě také o práva k rybolovu ve sporných oblastech. Hlavním aktérem v tomto sporu je Čína, jejíž územní požadavky kolidují s územními požadavky všech ostatních států, kterých se konflikt týká. USA by mělo sloužit jako jistá protiváha čínského vlivu v tamější oblasti, k čemuž může použít různé nástroje; od

²⁹ *Council on Foreign Relations, 2012.*

zprostředkování diplomatické půdy pro dohodu mezi státy až po přímou vojenskou intervenci. V současnosti aplikuje USA politiku „status quo“.

Vzhledem k tomu, že se tento závažný konflikt přímo týká USA, a i ostatních států světa (například vzhledem k obchodním cestám), mělo by USA zaujmout jasný postoj k této problematice a začít ho v rámci své legislativy aktivně řešit. Je ale třeba mít na paměti, že konečné rozhodnutí USA o konkrétním výstupu v tomto sporu s největší pravděpodobností ovlivní nejen obchod, ale především mezinárodní vztahy a možnost jednání o jiných sporech na mezinárodní půdě.

9. Zdroje

COBUS, Pete. Conflict and Diplomacy on the High Seas. *Voice of America* [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://projects.voanews.com/south-china-sea/>

Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea. In: Phnom Penh, Kambodža: ASEAN, 2002. Dostupné také z: http://asean.org/?static_post=declaration-on-the-conduct-of-parties-in-the-south-china-sea-2

FENSOM, Anthony. \$5 Trillion Meltdown: What If China Shuts Down the South China Sea? *The National Interest* [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://nationalinterest.org/blog/5-trillion-meltdown-what-if-china-shuts-down-the-south-china-16996>

GLASER, Bonnie S. Armed Clash in the South China Sea: Contingency Planning Memorandum No. 14. In: *Council on Foreign Relations* [online]. Council on Foreign Relations Press, 2012 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/asia-and-pacific/armed-clash-south-china-sea/p27883>

GLASER, Bonnie S. *Tensions Flare in the South China Sea* [online]. 1800 K Street NW, Washington DC 20006: Center For Strategic & International Studies [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/110629_Glaser_South_China_Sea.pdf

Kingdom of Colonia St John: Information services [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.colonia.asia/history%20-%20the%20history%20of%20the%20kingdom%20of%20colonia%20st%20john.htm>

MALIK, Mohan. Historical Fiction: China's South China Sea Claims. *World Affairs Journal* [online]. 2013 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.worldaffairsjournal.org/article/historical-fiction-china%E2%80%99s-south-china-sea-claims>

MCDEVITT, Michael. *The South China Sea: Assessing U.S. Policy and Options for the Future* [online]. CNA, ©2014 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: https://www.cna.org/cna_files/pdf/IOP-2014-U-009109.pdf

MEYER, Stanley E. *Incident at Mischief Reef: Implications for the Philippines, China, and the United States*. 1996.

MIRSKI, Sean. *The South China Sea Dispute: A Brief History*. *Lawfare* [online]. 2015 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.lawfareblog.com/south-china-sea-dispute-brief-history>

O'GRADY, Sean. *Bannon is right, a war could break out in the South China Sea. Perhaps it's time for Trump to look it up on a map*. *The Independent* [online]. 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/south-china-sea-steve-bannon-donald-trump-trade-war-a7560171.html>

PERLEZ, Jane. *Tribunal Rejects Beijing's Claims in South China Sea*. *New York Times* [online]. The New York Times Company, 2016, 11. 8. 2016 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2016/07/13/world/asia/south-china-sea-hague-ruling-philippines.html?_r=0

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace Spojených národů o mořském právu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha, 1996, ročník 1996, částka 71, číslo 240.

South China Sea Disputes And Resolution. *LawTeacher: The Law Essays Professionals* [online]. 2013 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <https://www.lawteacher.net/free-law-essays/international-law/south-china-sea-disputes-and-resolution-international-law-essay-law-international-essay.php>

South China Sea. *EIA Beta* [online]. 2013 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <https://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS>

South China Sea. In: *Lowy Institute For International Policy* [online]. Policy Level 3, 1 Bligh Street, Sydney NSW 2000, ©2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <https://www.lowyinstitute.org/issues/south-china-sea>

South China Sea Verdict. *The Wall Street Journal* [online]. 2016 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/south-china-sea-verdict-1468343029>

TØNNESSON, Stein. *An international history of the dispute in the South China Sea* [online]. Singapore: East Asian Institute, National University of Singapore, 2001 [cit. 2017-03-22]. ISBN 981-04-4048-0. Dostupné z: <http://www.cliostein.com/documents/2001/01%20rep%20eai.pdf>

XIE, Yanmei. South China Sea: The Positions and the Facts. *International Crisis Group* [online]. 2016 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/south-china-sea/south-china-sea-positions-and-facts>

YOSHIHARA, Toshi. *THE 1974 PARACELS SEA BATTLE: A Campaign Appraisal* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.usnwc.edu/getattachment/7b5ec8a0-cc48-4d9b-b558-a4f1cf92e7b8/The1974ParacelsSeaBattle.aspx>